

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 364/2010-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. októbra 2010 predbežne prerokoval sťažnosť R. M., Spolková republika Nemecko, zastúpeného advokátom JUDr. P. M., B., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutím Úradu pre finančný trh č. GRUFT-155/2005/SPNP z 26. mája 2005 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 SŽ 104/2007 z 13. januára 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť R. M. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnosťou, ktorá bola Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) doručená 1. apríla 2009, namietal R. M. (ďalej len „sťažovateľ“) porušenie svojho

základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozhodnutím Úradu pre finančný trh (ďalej aj „úrad“) č. GRUFT-155/2005/SPNP z 26. mája 2005 (ďalej len „namietané rozhodnutie úradu“) a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Sž 104/2007 z 13. januára 2009 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“). Sťažovateľ súčasne navrhol zrušiť napadnutý rozsudok a vrátiť vec najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

Namietaným rozhodnutím úradu bola schválená povinná ponuka na kúpu akcií obchodnej spoločnosti N., a. s. (ďalej aj „obchodná spoločnosť“ alebo „akciová spoločnosť“). Dôvodom bolo uznesenie jej valného zhromaždenia o ukončení kótovania akcií tejto spoločnosti na kótovanom hlavnom trhu Burzy cenných papierov v Bratislave, a. s., a o ukončení obchodovania s týmito akciami na uvedenej burze. Sťažovateľ je akcionárom obchodnej spoločnosti N., a. s., a hlasoval proti prijatiu uvedeného uznesenia. Proti namietanému rozhodnutiu úradu podal sťažovateľ sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorú ústavný súd odmietol uznesením č. k. II. ÚS 204/06-13 z 8. júna 2006 pre nedostatok právomoci. Dôvodom bola skutočnosť, že sťažovateľ sa ochrany svojho práva nedomáhal pred správny súdom.

Návrhom podaným najvyššiemu súdu 25. apríla 2007 sa sťažovateľ domáhal od Národnej banky Slovenska, ktorá od účinnosti zákona č. 747/2004 Z. z. o dohľade nad finančným trhom a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 747/2004 Z. z.“) vykonáva pôsobnosť bývalého Úradu pre finančný trh v oblasti dozoru nad kapitálovým trhom, doručenia namietaného rozhodnutia tohto úradu a súčasne jeho zrušenia. Najvyšší súd napadnutým rozsudkom z 13. januára 2009 konanie zastavil.

V odôvodnení tohto rozsudku konštatoval, že s ohľadom na režim utajenia niektorých informácií, ktoré slúžia úradu pri výkone dohľadu nad finančným trhom,

zákonodarca obmedzil okruh účastníkov predmetného konania na predstavenstvo spoločnosti. Samotný akcionár účastníkom nie je, pričom doručenia svojho rozhodnutia sa môže domáhať prípadne i súdnou cestou v rámci svojho práva podieľať sa na riadení akciovej spoločnosti. Podľa § 114 ods. 9 zákona č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o cenných papieroch) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o cenných papieroch“) je totiž akciová spoločnosť povinná poskytnúť majiteľom akcií dostatok informácií na rozhodnutie o prijatí ponuky. Z tohto dôvodu najvyšší súd považoval návrh v tomto bode za nedôvodný.

Ďalej sa najvyšší súd zaoberal otázkou, či mal byť žalobca účastníkom konania z dôvodu, že ide o rozhodnutie, ktoré podstatným spôsobom zasahuje do jeho majetkových práv ako akcionára spoločnosti. Sťažovateľ v konaní pred najvyšším súdom tvrdil, že zákon musí akcionárom garantovať, že ponúknutá cena za akcie bude zodpovedať účelu sledovanému zákonodarcom, teda, že jej minimálna hranica bude garantovaná poskytnutím právnej ochrany. Najvyšší súd k tomu poukázal na argumentáciu sťažovateľa, že ak sa rozhodnutím valného zhromaždenia akciovej spoločnosti podstatným spôsobom zmenia okolnosti, za ktorých akcionári vstúpili do tejto spoločnosti – medzi ktoré je nutné zaradiť aj možnosť obchodovania s akciami na burze cenných papierov – dotknutí investori majú právo možnosti výberu, „*či ponechajú svoje finančné prostriedky v akciách spoločnosti alebo tieto prevedú za zákonom ustanovenú cenu na iné osoby povinné vyhlásiť povinnú ponuku*“. Sťažovateľ by tak bol podľa názoru najvyššieho súdu len vtedy dotknutý na svojich právach, ak by rozhodnutie muselo ukladať povinnosť prevodu akcií v cene podľa schválenej povinnej ponuky. V tom prípade by podľa názoru najvyššieho súdu bola možnosť voľby obmedzená a vlastník by bol ukrátený na svojom práve nakladať s majetkovým právom.

Sťažovateľ uviedol, že dôvod povinnej verejnej ponuky na prevzatie na kúpu všetkých kótovaných akcií od akcionárov (ktorí na valnom zhromaždení nehlasovali za rozhodnutie, že tieto akcie prestanú byť kótované, alebo ktorí sa tohto valného zhromaždenia nezúčastnili) podľa § 119 ods. 1 zákona o cenných papieroch je nutné dať do súvislosti s tým, že rozhodnutie o ukončení obchodovania s akciami na verejnom trhu

možno prirovnať k vyvlastneniu alebo nútenému obmedzeniu vlastníckeho práva. Akcionárom musí byť zaručená ochrana ich vlastníckeho práva, a teda musia mať istotu, že ponúknutá cena za akcie bude zodpovedať účelu sledovanému zákonodarcom a bude zachovaná primeranosť tejto ceny. To sa síce zákonodarca snažil zabezpečiť ustanovením dolnej hranice ceny akcií podľa § 118 ods. 3 zákona o cenných papieroch, avšak podľa sťažovateľa tieto piliere (kritériá) určenia ceny akcií nemôžu byť v podmienkach právneho štátu postačujúce na zabezpečenie ochrany jeho majetkových práv. Primeranosť ochrany vlastníckeho práva môže byť bez ohľadu na aplikáciu iných zákonných metód a postupov na určenie ceny akcií dodržaná iba v prípade možnosti sťažovateľa ako akcionára napadnúť rozhodnutie orgánu vykonávajúceho dohľad a dať ho preskúmať pred nestranným a nezávislým orgánom. V tejto súvislosti poukazuje na obdobný právny názor vyjadrený v rozhodnutí nemeckého Spolkového najvyššieho súdu z 25. novembra 2002 sp. zn. II ZR 133/01. Takáto možnosť ale sťažovateľovi v danom prípade nebola poskytnutá, pretože mu nebolo doručené rozhodnutie úradu, a súčasne nebola poskytnutá ochrana jeho ústavou garantovaným právam ani využitím dostupných právnych prostriedkov pred nestranným a nezávislým všeobecným súdom.

Samotná skutočnosť, že zákon o cenných papieroch neumožňoval sťažovateľovi byť účastníkom konania o schválení povinnej verejnej ponuky, nie je podľa neho sporná. To však neznamená, že takáto úprava je aj v súlade s ústavou za situácie, keď neexistuje iný prostriedok právnej ochrany pred nesprávnym postupom pri schválení ceny v povinnej ponuke. Rozhodnutiu najvyššieho súdu sp. zn. 5 SŽ 104/2007 z 13. januára 2009 sťažovateľ vytýka, že účastníctvo v predmetnom konaní skúmal iba z hľadiska dostupnosti podkladov na žalobou napadnutý rozsudok. Neposúdil ich však z hľadiska správnosti týchto podkladov a možnosti obrany sťažovateľa proti nesprávnosti podkladov v prípade ich poskytnutia dohliadaným subjektom. Záver najvyššieho súdu o tom, že predmetné rozhodnutie úradu sa nedotklo majetkových práv sťažovateľa, lebo ten nemal povinnosť, ale len možnosť predať svoje akcie v rámci verejnej ponuky na prevzatie, považuje sťažovateľ za neprípustný, pretože „*stavia sťažovateľa do pozície voľby medzi dvoma druhmi zla*“. Sťažovateľ sa musí rozhodnúť buď pre odpredaj na základe verejnej ponuky za cenu, ktorú považuje za neprimeranú, alebo ostať akcionárom v spoločnosti, s postupom a hospodárením ktorej

nesúhlasí. Týmto dochádza jednoznačne k obmedzujúcemu zásahu do jeho vlastníckeho práva inkorporovaného v akciách. Neposkytnutím dostatočnej ochrany právam a právom chráneným záujmom sťažovateľa tak najvyšší súd napadnutým rozhodnutím sám porušil ústavou garantované práva sťažovateľa.

Sťažovateľ z týchto dôvodov zhrnul, že oboma napadnutými rozhodnutiami došlo k porušeniu jeho základného práva na ochranu vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, pretože nemohol byť účastníkom konania o schválení povinnej verejnej ponuky, nebolo mu doručené namietané rozhodnutie úradu a súčasne mu nebola poskytnutá súdna ochrana, pretože mu najvyšší súd nepriznal právo na doručenie namietaného rozhodnutia úradu a toto rozhodnutie ani nepreskúmal. Vzhľadom na to, že ukončenie obchodovania s akciami obchodnej spoločnosti N., a. s., a následnú povinnú ponuku na prevzatie na kúpu všetkých kótovaných akcií od akcionárov bolo možné podľa názoru sťažovateľa porovnať s vyvlastnením, resp. núteným obmedzením vlastníckeho práva akcionárov, došlo bez možnosti preskúmania namietaného rozhodnutia úradu o schválení ceny akcií k tomu, že nebola zaručená jej primeranosť. Tým malo podľa sťažovateľa dôjsť aj k porušeniu čl. 20 ods. 4 ústavy, pričom v spojitosti s tvrdením o porušení základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy mal byť porušený aj čl. 1 dodatkového protokolu. Sťažovateľ zároveň namietal aj porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, pretože ako akcionár nemohol napadnúť rozhodnutie úradu, hoci išlo o rozhodnutie, ktoré sa jednoznačne dotýka jeho práv a právom chránených záujmov, konkrétne jeho majetkových práv a vlastníctva. K tomu navyše dodal, že najvyšší súd napriek jeho návrhu nepodal návrh na preskúmanie ústavnosti dotknutých ustanovení zákona o cenných papieroch podľa § 109 ods. 1 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“).

V závere svojej argumentácie sťažovateľ konštatoval, že ústavný súd odmietol jeho sťažnosť v konaní vedenom pod sp. zn. II. ÚS 204/06 práve z dôvodu, že sa nedomáhal poskytnutia právnej ochrany v konaní pred správnymi súdmi. Pokiaľ by teda rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5 Sž 104/2007 z 13. januára 2009 nemal za dôsledok namietané porušenie základných práv sťažovateľa, predmetné uznesenie ústavného súdu by stratilo

svoje opodstatnenie a nabádalo by iba k mrhaniu prostriedkami sťažovateľa smerom k uplatňovaniu neúčinných a márných inštitútov právnej ochrany všeobecnými súdmi.

II.

Ústavný súd pred predbežným prerokovaním sťažnosti vyzval najvyšší súd, aby sa vyjadril k podanej sťažnosti. Najvyšší súd vo vyjadrení č. k. Snj 5/09-15 z 11. júna 2009, ktoré bolo vypracované predsedníčkou príslušného senátu, v podstate odkázal na svoje závery obsiahnuté v napadnutom rozhodnutí. Vo vzťahu k tvrdenému nároku na doručenie namietaného rozhodnutia úradu uviedol, že toto rozhodnutie sa doručovalo zákonom ustanovenému okruhu osôb, medzi ktoré akcionár nepatril. Vo vzťahu k namietanému neposkytnutiu súdnej ochrany uviedol, že rozhodnutie sa nedotýka priamo majetkového práva akcionára, pričom na realizáciu práva súdnej ochrany slúžia iné normy, napr. Obchodný zákonník, podľa ktorých súd postupuje v iných konaniach. Nebol teda daný ani dôvod súdnej ochrany podľa ustanovení piatej časti Občianskeho súdneho poriadku.

Sťažovateľ vo svojom stanovisku k vyjadreniu najvyššieho súdu doručenom ústavnému súdu 15. júla 2009 zopakoval, že rozhodnutím úradu o schválení návrhu povinnej ponuky boli priamo zasiahnuté jeho majetkové práva. Nad rámec argumentácie uvedenej v samotnej sťažnosti dodal, že odkaz najvyššieho súdu na možnosť domáhať sa súdnej ochrany podľa iných ustanovení právneho poriadku neexistuje, pričom poukazuje na to, že všeobecné súdy zamietli jeho žalobu o vyslovenie neplatnosti uznesení valného zhromaždenia, na ktorom sa rozhodlo o ukončení obchodovania s akciami, pretože podľa nich neexistoval zákonný dôvod na vyslovenie takejto neplatnosti. Ďalej konštatoval, že postup úradu bol nepochybne zákonný z čisto formálneho hľadiska. Sťažovateľ je však presvedčený o protiústavnosti zákona, na základe ktorého úrad postupoval. Sám totiž nemal žiadnu možnosť dať preskúmať podklady na rozhodnutie, ktorým úrad určil kúpnu cenu jeho akcií. V závere dodal, že je presvedčený, že cena určená úradom nebola správna, ale v Slovenskej republike neexistuje právny inštitút, cez ktorý by túto cenu bolo možné dať preskúmať nezávislým a nestranným orgánom. Napokon dodal, že *„Postup orgánu, ktorý je síce v súlade so zákonom, ale samotný zákon zasahuje do ústavou garantovaných práv,*

nemôže byť v súlade s ústavou s osobitným ohľadom na to, keď súdy nevyužijú zákonom dané možnosti ochrany pred účinkami neústavného právneho predpisu.“.

III.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokuje každý návrh predbežne na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, pričom skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 tohto zákona nebránia prijatiu návrhu na ďalšie konanie.

Predmet konania o sťažnostiach vymedzuje ústava vo svojom čl. 127 ods. 1 tak, že ustanovuje právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

V danej veci sťažovateľ založil svoju argumentáciu na namietanom porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, pretože sa nemohol ani v správnom a ani v súdnom konaní domôcť preskúmania namietaného rozhodnutia úradu, ktorým bola okrem iného schválená cena akcií pre povinnú ponuku na kúpu akcií. Sťažovateľ však vo vzťahu k obom napadnutým rozhodnutiam nemal výhrady, pokiaľ ide o nesprávnu aplikáciu zákonných ustanovení, ktoré vymedzujú účastiťvo v predmetných konaniach, ale svoju sťažnosť, ako napokon vyplýva i z jeho citovaného stanoviska k vyjadreniu najvyššieho súdu, smeroval proti tomu, že zákon neustanovuje žiaden právny prostriedok, na základe ktorého by sa mohol majiteľ akcií domáhať preskúmania verejnej ponuky na kúpu akcií.

Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že k namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu sa už vyjadril v uznesení sp. zn. III. ÚS 259/09 z 2. septembra 2009, v ktorom posudzoval jeho sťažnosť smerujúcu proti rozhodnutiam všeobecných súdov, ktorými bol zamietnutý jeho návrh na určenie neplatnosti rozhodnutia valného zhromaždenia obchodnej spoločnosti N., a. s., o ukončení kótovania akcií tejto spoločnosti. V tejto súvislosti pripomína svoj ustálený právny záver, že v konaní o sťažnostiach nie je oprávnený posudzovať ústavnosť právnych predpisov. K takémuto posúdeniu je oprávnený len v konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy, ktoré možno začať len na základe návrhu jedného zo subjektov uvedených v čl. 130 ods. 1 písm. a) až f) ústavy. Sťažovateľ ako fyzická osoba nie je aktívne legitimovaným subjektom na podanie takéhoto návrhu (porov. napr. II. ÚS 5/02, III. ÚS 177/04, IV. ÚS 122/08, II. ÚS 87/2010). Z tohto dôvodu tak ústavný súd neskúmal argumentáciu sťažovateľa týkajúcu sa protiústavnosti súčasnej zákonnej úpravy (m. m. III. ÚS 182/03). Námietka sťažovateľa týkajúca sa nemožnosti prístupu k súdu v dôsledku stavu právnej úpravy totiž, ako uviedol už v uvedenom uznesení sp. zn. III. ÚS 259/09, nemôže byť predmetom preskúmania ústavným súdom na základe sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

Ústavný súd k tomu dodáva, že v tomto smere existuje odlišná právna úprava, napr. v Českej republike (podobne aj v Spolkovej republike Nemecko), kde možno podať spolu s ústavnou sťažnosťou návrh na zrušenie zákona alebo iného právneho predpisu (prípadne jeho jednotlivého ustanovenia), ak ich uplatnením nastala skutočnosť, ktorá je predmetom ústavnej sťažnosti, a podľa tvrdenia sťažovateľa sú v rozpore s ústavným zákonom (§ 74 zákona č. 182/1993 Sb. o Ústavnom súde v znení neskorších predpisov).

Sťažovateľ uviedol, že v priebehu konania pred najvyšším súdom vzniesol požiadavku, aby tento súd ako subjekt aktívne legitimovaný podľa § 130 ods. 1 písm. d) ústavy podal návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov. K tomu ústavný súd dodáva, že samotná skutočnosť, že krajský súd neaplikoval v konaní postup podľa § 109 ods. 1 písm. b) OSP, nie je odopretím prístupu sťažovateľa k súdu. Prerušiť konanie podľa uvedeného ustanovenia možno totiž len vtedy, ak konajúci súd dospel k záveru, že všeobecne záväzný právny predpis, ktorý sa týka veci, je v rozpore s ústavou, so zákonom

alebo medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná. K tomuto záveru musí však dospieť súd, a nie účastník konania. Aplikácia uvedeného postupu je teda na uvážení všeobecného súdu (IV. ÚS 84/08, III. ÚS 159/09).

Za týchto okolností sa ústavný súd obmedzil len na preskúmanie zvyšných námietok sťažovateľa.

Podľa § 22 zákona č. 96/2002 Z. z. o dohľade nad finančným trhom a o zmene a doplnení niektorých zákonov v relevantnom znení bol účastníkom konania pred úradom dohliadaný subjekt, o ktorého právach alebo povinnostiach podľa tohto a osobitného zákona sa má konať. Obdobné vymedzenie účastníka konania obsahuje i § 15 zákona č. 747/2004 Z. z., ktorý nahradil uvedený zákon. V prípade súdneho konania zas vymedzuje účastníkov konania o žalobách proti rozhodnutiam a postupom správnych orgánov § 250 OSP, ktorý aktívnu legitimáciu priznáva len účastníkovi správneho konania, ktorého práva a povinnosti mohli byť zrušením správneho rozhodnutia dotknuté.

Z uvedených ustanovení je zrejmé, že zákon nepripúšťal účastníctvo sťažovateľa v konaní pred najvyšším súdom, a ten sa teda za súčasného právneho stavu nemohol domáhať ochrany namietaného porušenia subjektívnych práv v danom konaní pred správnym súdom. Keďže nielen namietané porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ale i čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy vrátane námietky doručenia namietaného rozhodnutia úradu malo svoj základ v nemožnosti domáhať sa súdnej ochrany za súčasnej zákonnej úpravy, nemohol ústavný súd dospieť k inému záveru, než že sťažnosť je v rozsahu smerujúcom proti rozhodnutiu najvyššieho súdu zjavne neopodstatnená, a preto ju z tohto dôvodu v tejto časti odmietol (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

V závere ústavný súd k namietanému rozhodnutiu Úradu pre finančný trh č. GRUFT-155/2005/SPNP z 26. mája 2005 pripomína svoj právny záver, že sťažovateľ mal (a napokon i využil) možnosť napadnúť toto rozhodnutie v konaní pred správnym súdom, i keď sám nebol účastníkom správneho konania (II. ÚS 204/06). S ohľadom na obsah námietok sťažovateľa i skutočnosť, že tento nebol aktívne legitimovaný na podanie

predmetnej správnej žaloby podľa § 250 OSP, tak mohol správny súd rozhodnúť, či podá návrh na posúdenie ústavnosti tých zákonných ustanovení, ktoré znemožňujú prieskum príslušného správneho rozhodnutia, alebo sa s ústavnoprávnou argumentáciou sťažovateľa nestotožní. Za týchto okolností ústavný súd s ohľadom na zásadu subsidiarity vyjadrenú v čl. 127 ods. 1 ústavy konštatuje, že na ochranu základných práv a slobôd vo vzťahu k namietanému správne rozhodnutiu úradu bol povolaný všeobecný súd, a teda sťažnosť musí byť v tomto rozsahu odmietnutá z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie (porov. I. ÚS 103/02).

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. októbra 2010